

Remiss N2017/00055/IFK

2017-04-26

Enheten för innovation,
forskning och
kapitalförsörjning
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av rapport *Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle*

IQ Samhällsbyggnad har inbjudits att lämna synpunkter på rubricerad remiss. Vi tackar för möjligheten och lämnar härmed följande synpunkter.

IQ Samhällsbyggnads övergripande synpunkter på rapportens innehåll och förslag

IQ Samhällsbyggnad anser att rapporten och förslaget på modell för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätens samverkan med det omgivande samhället går i rätt riktning. Det är dock svårt att utläsa konsekvenser av och möjliga risker i det förslag som framläggs. IQ Samhällsbyggnad ser därför positivt på den föreslagna bedömningsmodellen som en bra grund för fortsatt utveckling. Vi förordar att denna utveckling görs i "skarpt läge" och i fortsatt dialog med lärosätena, i enlighet med det arbets sätt som utvecklats i pilotfasen.

Utvecklingen av en bedömningsmodell för samverkan ligger i linje med och stöds implicit av fyra huvudpunkter i det inspel till den forskningspolitiska propositionen som IQ Samhällsbyggnad lämnade 2015:¹

- 1) Fortsatt satsningen på FoI för att skapa hållbara samhällen
- 2) Långsiktighet och relevans
- 3) Demonstration och testbäddar
- 4) Forskning och innovation till praktisk nytta.

¹ IQ Samhällsbyggnad (2015), *Inspel till den forskningspolitiska propositionen 2016*, <http://www.iqs.se/library/1088/foi_inspel_2016_iqs_151102_webb.pdf>, Stockholm: IQ Samhällsbyggnad.

Samverkan i samhällsbyggnadssektorn viktig

Samhällsbyggnadssektorns förmåga att tackla samhällsutmaningar (som till exempel urbanisering, digitalisering, klimatförändringar och förändrade demografiska förhållanden) och samtidigt påskynda omställningen till ett mer hållbart samhälle bygger på robusta och väl fungerande kopplingar mellan akademi, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle. IQ Samhällsbyggnad anser därför att lärosätenas samverkan med det omgivande samhället är en viktig fråga att bedöma, ge incitament till och därigenom utveckla. Ur vår synvinkel gäller detta särskilt för områden som är direkt relevanta för en hållbar samhällsbyggnad.

Ur IQ Samhällsbyggnads inspel till den forskningspolitiska propositionen:

"För att skapa det goda samhället krävs ett brett angreppssätt och en bred samverkan för att lösa utmaningarna. Forskning och innovation är här pusselbitar för att nå framgång. Utvecklade medborgardialoger, nydanande planeringsprocesser, innovationsvänliga upphandlingsmodeller och tillämpning av ny teknik är delar i detta. Staten behöver prioritera de medel som satsas på forskning och innovation för att de ska komma till största möjliga nytta. Att satsa på samhällsbyggnadssektorn är en viktig byggsten i bygget av det goda Sverige.

Den byggda miljön – byggnader, infrastruktur, stadsrum och grönstruktur – är resultatet av en komplex och integrerad process med många inblandade aktörer. Den består av kommunala planer och beslut, privata och offentliga byggherrars och förvaltares initiativ, statliga myndigheters regler samt olika leverantörer av tjänster och produkter, som arkitekter, tekniska konsulter, entreprenörer och tillverkare av byggnadsmaterial. De människor som dagligen använder den byggda miljön och har krav på den är på samma gång medborgare, brukare och kunder."²

Forskning och nyckelkompetens, kring till exempel stadsbyggnad och samhällsplanering, når inte i tillräckligt hög grad fram till stadsplanerare och politiska beslutsfattare. Detta innebär i förlängningen att möjligheten att skapa attraktiva och hållbara urbana miljöer försvåras. Den forskningskompetens som finns idag måste implementeras i kommunernas planeringsarbete.³ Utan samverkan är det svårt att sprida och nyttiggöra forskningsresultat och kompetens.

Bedömningsmodellen

IQ Samhällsbyggnads positiva inställning till förslaget om bedömningsmodell grundar sig också på projektets insikt att inte endast utveckla en metrisk indikatorbaserad modell.

Värdeskapandet i lärosätenas samverkan med det omgivande samhället ligger särskilt i att kunskap också tas fram och testas i dessa sammanhang – i praktiken testbäddar och *living lab*-liknande sammanhang. Detta kräver också värderings- och följemetoder som inte endast räknar till exempel antal nyttiggjorda "kunskapspaket", utan som på ett reflexivt sätt kan fånga effekterna av denna samverkan.

² Ibid: 6.

³ Gunnartz, K. (red.) (2017), *Den urbana utvecklingens drivkrafter och konsekvenser*, <<http://www.iva.se/publicerat/den-urbana-utvecklingens-drivkrafter-och-konsekvenser/>>, Stockholm: IVA.

Resursfördelningsmodellen

När det gäller utvecklingen av modellen för resursfördelning anser IQ Samhällsbyggnad att Alternativ 2 i modellen bättre lämpad, eftersom större lärosäten antagligen också behöver större resurser för att utveckla sin samverkansportfölj.

Detta bör dock hanteras med försiktighet - små medel kan få stor effekt beroende på hur de används. Även Anders Malmbergs (Uppsala Universitet) kommentar om att de större lärosätena bestraffas i modellens fördelning bör uppmärksammas.⁴ Om medelstilledningen i modellen bygger på en medveten "Matteuseffekt", det vill säga att de lärosäten som redan gör bra samverkan (överlag) får mer pengar, medan de som egentligen bör stödjas för att prestera bättre inte tilldelas lika mycket, uppstår också en risk i att ett två-kategori system skapas, där vissa lärosäten blir samverkansbenägna medan andra kanske profilerar sig som slutna "grundforskningsbastioner".

Framväxten av en samverkanskultur

IQ Samhällsbyggnad anser att det är av stor vikt att fortsätta att utveckla bedömningsmodellen. Om modellen ska ge reellt stöd för framväxten av en samverkanskultur och positiv lärlkurva bland lärosätena bör också hela Sveriges FoU-system ta tillvara på det momentum som nu skapats.

Lärosätena gör, i relation till samverkansdefinitionen⁵, en viktig poäng i att samverkan genom arbetet med självvärdering och bedömning i pilotprojekten också går från att förstås som "tredje uppgiften" till att vara en integrerad del av forskning och utbildning.

IQ Samhällsbyggnad ser att det här skapas ett utrymme att förstå *transdisciplinär excellens* i akademisk forskning. Detta uttrycks ofta av forskare som en nödvändig del i omställningen av akademins och lärosätenas incitamentsstruktur till stöd för mer och högre kvalitet i samverkan. Samverkan är ett genuint sätt att "kunskapa" på, särskilt lämpat att tackla samhällsutmaningar med.

IQ Samhällsbyggnad vill slutligen poängtera att samverkan inte är samma sak som tillgängliggörande/popularisering av lärosätets "konventionella" kärnverksamhet (forskning och utbildning). Även om tillgängliggörande självklart kan vara betydande element i ett lärosätes samverkansportfölj.

Eva Schelin

VD, IQ Samhällsbyggnad

⁴ Wise et al. (2016), Evaluating the Role of HEIs' Interaction with Surrounding Society: Developmental Pilot in Sweden 2013–2016, Vinnova Report 2016:09, Stockholm: Vinnova, sid. 38.

⁵ Samverkan definieras som "en interaktiv process som skapar ömsesidig nytta, både för lärosäten och samverkanspartners. Samverkan ses inte som en enskild verksamhet utan som integrerad i lärosätenas kärnverksamhet." Vinnova (2016), *Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle*, Slutrapport 2013–03216, N2013/1162/FIN, 2016-12-27, sid. 2.

Om IQ Samhällsbyggnad

IQ Samhällsbyggnad är en medlemsorganisation som syftar till att stärka samhällsbyggnadssektorn genom forskning, innovation (FoI) och kvalitetsutveckling. Vi driver frågor som är värdefulla för hela sektorn i samhälls- och brukarperspektiv och verkar därför i skärningspunkten mellan näringsliv, politik och akademi.

Då IQ Samhällsbyggnad är en organisation med bredd – med drygt 100 medlemmar från hela samhällsbyggnadssektorn – för vi hela sektorns talan när det gäller FoI-frågor. Förankringen inom branschorganisationerna är därtill mycket god, och med tanke på den mängd aktörer som dessa organisationer i sin tur företräder, kan IQ Samhällsbyggnad indirekt sägas företräda långt fler medlemmar än de 100 aktörerna. Läs mer om oss på www.iqs.se.